

Mit gode barndomshjem i Skinnerup

af Nikoline Vestergård (1873-1964)

– redigeret af Svend Sørensen

Højt op i alderen skrev Nikoline Vestergård om sin opvækst i Skinnerup. Disse erindringer bringes i artiklen med oplysende kommentarer.

Det begyndte i Skinnerup og sluttede i Silkeborg. Så kort kan man omtale Nikoline Vestergårds liv. Hvis man skal føje yderligere et par stednavne til, kan det oplyses, at vigtige mellemstationer på livets landevej var Vust og Nr. Snede. For at få mere at vide om Nikoline kan vi med fordel gøre en afstikker til Allerød, hvor barnebarnet Anna Winther bor i dag. Hun var lærer i Kolding i otte år, før hun i 1957 flyttede til Sjælland.

Da Nikoline Vestergaard var i slutningen af firserne, skrev hun sine barndomserindringer. De håndskrevne ark blev overladt til Anna Winther, der foretog en nænsom redigering. Hun husker ikke længere nøjagtigt hvordan, »men der er i hvert fald ikke ændret på indholdet.« Hun mener, der er sat punktummer og måske lavet lidt om på sætningsbygningen enkelte steder. Annas far havde en skrivemaskine, og han fik til opgave at renskrive erindringerne. Nikolines håndskrevne papirer er gået tabt, men heldigvis er renskriften bevaret. Forsiden har nedenstående opsætning:

BARNDOMS-ERINDRINGER
fra mit gode
BARNDOMSHJEM I SKINNERUP
til mine kære Børn
fra jeres gamle
MOR

Vi vender tilbage til erindringerne lidt senere, men først en lille oversigt over Nikolines levnedsløb. Hun blev født i Skinnerup d. 4. februar 1873 som datter af Niels Andreas Bach og Karen Marie Johansen. Faderen var født i Klitmøller 1836 og moderen i Hurup 1834. Moderen døde i Skinnerup 1899 i en alder af 65, og faderen flyttede ud til Nicoline i Vust.

Nikolines far var møllebygger. Skinnerup mølle blev bygget i 1877 af møllebygger Anders Jacobsen Plougmann, Thisted¹. Niels Andreas Bach boede imidlertid kun 250 m fra møllen, så det er en nærliggende tanke, at han har haft arbejde ved byggeriet. Nikoline kom tidligt ud at arbejde, og senere tjente hun sit daglige brød ved at gå ud at sy for folk. Inden hun blev gift som 20-årig, nåede hun et tre måneders ophold på Testrup Højskole.

Kristen og Nikoline Vestergaard.

Møllen i Vust Holme 1911. Fra venstre: Andreas, Karoline, Karl, Arne, Karen, Johannes og Nikoline Vestergaard. Det er muligvis Kresten Vestergaard, der ses ved møllen. Foto udlånt af Anna Winther.

Den 28. april 1893 blev Nikoline gift i Skinnerup kirke med Kristen Vestergård Nielsen, der var morsingbo, født 17. juli 1866 i Outrup. Kristen var møller, og de nygifte købte Holme Mølle i Vust, hvor syv af deres otte børn kom til verden. I denne periode var familien knyttet til frimenigheden i Klim.

I 1913 flyttede Nikoline og Kristen fra Vust, og hendes far kom ud til sin bror i Vang, hvor han døde dagen før sin 83 års fødselsdag i 1919. Møllerparret rejste til Nr. Snede, hvor de havde købt en mølle og desuden drev et elektricitetsværk. I 1947 flyttede de til Silkeborg, hvor de ejede en ejendom i Lyngbygade. Her døde Kristen i 1950, men Nikoline døde først i 1964 i en alder af 91. Året før havde avisen en artikel om hende med

overskriften »Ungdommelig frue passerer de 90«. I avisen skrives Nikoline med »c«, men her i artiklen er konsekvent brugt »k«.

Nikoline fik 15 børnebørn, hvoraf 10 lever i dag. Af dem er Anna Winther den ældste. Hun blev født på møllen i 1928, men allerede som toårig flyttede hun med sine forældre til Fyn. Her var det en tradition i mange år, at bedsteforældrene kom på besøg i pinsen, og hun var med sine forældre en tur i Nr. Snede om sommeren. Møllen i Nr. Snede var et samlingspunkt for familien, fortæller hun, og enkelte gange var der fødselsdage og andre fester, hvor hele familien var samlet, f.eks. til guldbrylluppet i 1943, lige efter at møllen var brændt. »Vi blev altid modtaget med gæstfrihed og varme,« siger Anna Winther.

Nedenfor bringes Nikolines erindringer fra Skinnerup i næsten fuldt omfang. Der er indføjet underoverskrifter og enkelte linjeskift; desuden er *aa* udskiftet med *å*.

Barndomshjemmet

Nikoline Vestergaard begynder sine barndomserindringer således:

»For ikke længe siden kørte jeg forbi mit gamle Barndomshjem – der, hvor det har stået, for det var borte og et nyt Hus bygget op i Stedet for, men i Tankerne husker jeg det så tydeligt, et gammelt, fattigt Hus, men jeg elsker endnu denne fattige Rønne, et trofast Hjem den min Barndom bød. Det var det bedste Sted i Verden, syntes jeg. Jeg vilde ikke bytte det for noget Palads, tænkte aldrig på, at det var simpelt. Vi fik altid Mad nok.«

Nikolines barndomshjem lå på det sted, hvor Centralvej nr. 8 i dag ligger. Hendes far købte stedet i 1869 og solgte det 30 år senere til slagter Benoni Sørensen. I de år der var telefoncentral i Skinnerup, 1915-70², var den placeret i huset. Om sit hjem skriver Nikoline videre:

»Vi Børn havde en elskelig Mor og en god Far, men desværre var han så sjældent hjemme, derfor blev vi Børn ikke så fortrolige med ham. Da han var Møllebygger, var han tit

Skinnerup central. På dette sted lå Nikolines barndomshjem.

borte fra Hjemmet i lang tid, undertiden en hel Måned. Den Gang var der ikke Rutebiler som nu, og han kom langt omkring. Han måtte så tit stå op Kl. 4 om Morgenen for at nå Arbejdspladsen kl. 6. Tit havde han en Mil at gå. Han havde en stor Taske på Ryggen, fuld af al Slags Værktøj, og så havde han altid en stor Sav og en stor Bredøkse i Hånden, så hvis der skulle komme Røvere, havde han noget at værges sig med, men den Slags Mennesker hørte man sjældent om dengang.

Mor lærte os at elske Naturen med al dens Blomsterpragt og Fuglesang. Foråret var en herlig Tid derude på Landet. Jeg husker, hvor glade vi Søskende var, når vi første Gang hørte Lærkens jublende Tone og Stærns Fløjten, så skulde vi Straks ind og fortælle Mor det. Når så alt begyndte at spire op af Jorden, skulde jeg ud og finde de første Blomster, de dufterige Violer. Jeg synes endnu, jeg kan mærke Duften, når jeg glædestrålende kom hjem til Mor og viste dem frem og fik dem anbragt i en lille Skål. Efterhånden kunde jeg jo gå ud og plukke mange Slags, så altid havde vi Blomster alle Vegne. Det var vilde Blomster, men kønne syntes jeg de var.

Mange Gange gik jeg hen til en gammel, syg eller enlig Kone med en stor Buket Blomster, som jeg pyntede op med i Stuen. Jeg ser endnu i Tankerne deres glade, taknemmelige Øjne, når jeg sagde Farvel. Jeg var jo kun en lille Pige, men så glad ved at kunne glæde dem, fordi de var så ensomme og gamle. Det traf også, at jeg gav mig til at græde, når jeg kom udenfor, men det varede ikke længe, inden jeg hoppede og sprang gladelig af sted igen. Sådan er Børn jo, let til Tårer, let til Smil.«

Skolen

Lærerboligen til den gamle Skinnerup skole, hvor Nikoline gik i skole, eksisterer endnu og har adressen Centralvej 15. Selve skolestuen

Skinnerup skole. Til venstre ses med hat lærer Peder A. Nedergaard, der var lærer ved skolen 1876-1915. Foto af Niels Ellemo, der var fotograf i Thisted 1902-10.

lå i et lille hus, der nu er nedrevet. Da Nikoline begyndte i skole, var lærer P. A. Nedergaard i begyndelsen af trediverne og havde været lærer ved skolen i fire år. Om skolen skriver Nikoline:

»Da jeg begyndte at gå i Skole, syntes jeg, det var en herlig Tid. Vi havde en flink Lærer, syntes vi Søskende, andre syntes, han var slem. Han gav også tit Klø, så Blodet flød, det var Synd. Skolen lå lige overfor os med kun Vejen imellem, så vi kunde løbe hjem i Frikvarteret og få en Mellemmad. Ja, tænk, når det var rigtig Vinter, så legede vi inde i Skolestuen. Vi dansede, og mange Drengene sprang både på Borde og Stole, så der var en Støv fra det sandstrøede Gulv, når Læreren kom. Han sagde Puh!, men der blev ikke luftet ud. Det var sært, vi ikke blev syge.

Mange af Børnene havde en lang Vej at gå til Skole, og dengang var der ingen, der havde

Gummistøvler på, kun Træsko med Halmvisker i, og tit måtte de trave i megen Sne, også tit i Vand og Snesjap, når det satte ind med Tøvejr. Der kom da mange om til os, og Mor hjalp dem. De skulde i tørre Strømper og have rene Halmvisker i Træskoene, men først tørrede Mor Træskoene med Gløder fra Kakkelloven. Når de så kom om Eftermiddagen, var deres Strømper og Halmvisker tørre, og de fik dem med hjem i Tasken. Lærerens Kone hjalp dem aldrig med den Slags, men hun havde også selv elleve Børn, inden det fik Ende.

Børnene har tit, når de skulde i Skole, plaget deres Mor for at få en Flaske Mælk med til Andreas' Kone (*lærerens kone*), og når de havde slagtet, kom de gerne med et Stykke Kød eller et Sigtebrød, når de havde bagt. De kom gerne om til os om Middagen og spiste deres Mad, og tit gav Mor dem en Tår Kaffe eller Mælk til deres tørre Mad.

Vi havde altid så megen Sne i min Barn-dom. Når det blev Tøvejr, var der gerne en rivende Strøm forbi vores Hus, så Børnene ikke kunde komme tørskoede over til Skolen, og det var jo galt, når de ikke havde Strømper med. Så fandt Mor gerne et langt Bræt, som de gik over på.

En Aften, da vi sad inde i Stuen, hørte vi pludselig een skrige højt, og da vi kom ud, så vi, at det var en Kone, som var sunket i en Snedrive lige til Armhulerne og ikke selv kunde komme op. Der kom så nogen og hjalp hende op.

Vi Børn var glade for megen Sne. Vi havde en dejlig lang Slædebane, hvor vi morede os kosteligt. Hvor kom vi sunde og glade hjem til Aftensmaden og en dejlig varm Stue og Mors glade Smil. Jeg måtte jo altid hjælp Mor, men jeg kan aldrig huske, at jeg var ked af det.

Da jeg kom til at sy, hækle og strikke, var det min Lyst at prøve alt nyt, jeg så, og snart kom der mange og vilde have mig til at lave mange Slags strikkede og hæklede Kjoler, Drengedragter og meget andet. Jeg havde fået Lov til at gå til en meget dygtig Håndgeringslærerinde, og der lærte jeg meget. Tit gik jeg til Thisted og så Vinduerne, som jeg meget nøje studerede for så at skynde mig hjem og lave det efter. Kvinderne plagede mig ustandselig om at lave både det ene og det andet, men det blev for meget. Jeg blev syg – Bleg-sot – måtte en Tid ikke gå i Skole og sidde så meget ved det Håndarbejde, jeg var jo kun et Barn. Men jeg blev da rask igen.«

Faderen

Om faderen fortæller Nikoline:

»Når Far kom hjem var det altid så festligt. Så lavede Mor hans Yndlingsretter, og der var så meget at fortælle om, hvorledes hver især havde haft det, Breve, vi havde fået skulde læses, m.m. Far havde et Værksted, hvor han om

Vinteren stod og lavede flere ting, som skulde bruges til forskellige Møller, men der var ingen Varme i Værkstedet, og det var tit Pillearbejde, så når Sneen fæg, og frosten var hård, blev Høvlebænken flyttet ind i Stuen, og så arbejdede han der, det var jo rent Arbejde. Pinde og Spåner kom i Kakkellovnen. Vi Børn syntes, det var det dejligste, vi vidste, når Far flyttede ind i Stuen. I samme Stue sov vi også i faste Alkover med Gardiner for.

Far havde et stort Lys hængende, som han skulde se ved (vi lavede selv Lys), og det var jo ikke så godt, men så en Dag bestemte Far sig til at gå til Thisted og købe en Lampe, som skulde være så god. Jeg husker så tydeligt, hvordan vi Børn stod og ventede på den Vidunderlampe. Vi stod vel nok lidt ængstelige, da far hængte den op. Der skulde jo først Petroleum i Beholderen. Det var et stort Øjeblik, da Far fik den tændt. Der var en blank Skærm ovenover, så nu kunde Far rigtig se. Far var en rigtig læsehest, han skulde altid have en Bog med i Sengen og læse i, inden han faldt i Søvn. Han havde lavet en lille Hylde, hvorpå der stod en Lampe med en lille Væge. Den lyste dårligt, men mærkeligt nok, dengang kunde man se ved en dårlig Belysning.

Når Far engang imellem kom Hjem et Par Dage, kom der tit et Par Naboer, især om Vinteren. Så måtte Far læse højt for dem, ja, for os også. Han kunde læse en hel Aften uden at trættes, og det gik stærkt. Det var gerne en tyk Bog, som tog to Aftener, så måtte de komme igen. Mor lavede dejlig Kaffe, som vi fik, når Far skulde hvile lidt. Tit, når vi alle var kommen i Seng og sov, blev der pludselig banket på Vinduet og råbt: »*Andreas, du må komme med hjem, vores Mølle er gået i Stykker.*« Så måtte Far op og gøre sig færdig. Mor måtte også op og lægge hans Tøj frem, han skulde også have sit Værktøj pakket. Når der var tid, fik Far og Kusken en Tår Kaffe. Det var tit en forrygende Snestorm, men af sted

måtte de, dengang havde man jo kun Vinden at male ved.«

Moderen og brødrene

Efter omtalen af faderen kommer Nikoline ind på sine to brødre, Jens og Martin, der var 5-6 år ældre end hende. Lærer Nedergaard sørgede for, at den ældste bror Jens fik friplads på realskolen i Thisted, da han var 11 år. Han gik frem og tilbage hver dag det meste af året og fik middagsmad på skift hos lærerne og præsten. Om vinteren gav en købmand ham kost og logi. Jens blev senere stationsforstander. Hans et år yngre bror Martin kom ud at tjene som 12-årig, og efter konfirmationen kom han i lære som smed i Torp ved Hanstholm. Da han blev udlært, søgte han til andre byer og arbejdede senere i udlandet.

Nikoline havde også en to år ældre søster, Johanne, men hun nævnes ikke i erindringerne. Hun var retarderet, og Nikoline er en positiv natur, der hæfter sig mest ved de lyse sider. Om moderen skriver hun:

»Mor var Kogekone og måtte tit ud, når der skulde være Gilde. Det var alt for strengt for hende, da hun aldrig var rigtig rask, men de kunde stå og tigge så længe, at hun til sidst lovede at komme. De sagde, at vilde hun sidde på en Stol og kommandere, så var de tilfredse, men hun tog altid selv fat til langt ud på Natten, og hun skulde så ordne derhjemme, inden hun tog af sted om Morgen. Det varede gerne to, tre Dage, for der var som Regel ca. 200 Mennesker til de store Julegilder, som de kaldte dem.

Hvor gik jeg og længtes efter hende, og det var egentlig mærkeligt, når jeg om Dagen gik der så ene, lagde jeg mig på Knæ ved Mors gamle Stol og bad til Vorherre, at Mor måtte komme godt hjem og ikke blive syg, og jeg bad for Far, at han ikke skulde falde ned fra Møllen. Derfor elsker jeg den gamle Stol.

I den har jeg siddet på min Mors Skød mange Gange, især i Mørkningen, hvor hun sang for mig og fortalte mig mange gode Ting, som jeg aldrig glemmer.

Hvor havde jeg en god Mor. Når Far ikke var hjemme, lå jeg ved min Mor om Natten. Når vi kom i Seng, bekendte Mor Troen og bad Fadervor, og så bad hun for Far og for os Børn. Når jeg derefter fik et Godnatkys, syntes jeg, at ingen kunde være så lykkelig som jeg.«

Santalmissionen

I Skinnerup har der været tradition for at støtte *Dansk Santalmission*, der er et folkekirkeligt missionselskab, stiftet 1867 af danskeren H. P. Børresen og nordmanden L. O. Skrefsrud. I 2000 blev Santalmissionen lagt sammen med Det Danske Missionselskab i *Danmission*. Som navnet antyder, begyndte arbejdet blandt santalerne i Indien. Nikoline kommer også ind på Santalmissionen:

»Mor var næsten altid i Kirke om Søndagen. Vi havde sådan en god Præst. Han var Sognepræst i Skinnerup og Kapellan i Thisted, og der boede han. Han kom gerne kørende i en lukket Vogn og havde næsten altid sin lille Datter med, som så legede med mig, mens han var i Kirke, og Emmy og jeg blev de bedste Venner.

En Dag sagde Præsten til mig, at jeg skulde se at få fat i et Par andre Piger, og så kunde vi komme til Thisted en Gang om Ugen. Der var en Kvindeforening, som lavede alt muligt Håndarbejde til Santalmissionen. Vi kunde så være med til at lave mange Ting, som der skulde holdes Bazar over, hvorefter Pengene skulde sendes derud. Jeg fik snart fundet to Piger, som vilde være med, og vi travede så den halve Mil frem og tilbage. Det var om Vinteren, og det blev undertiden så grimt Vej, at vi måtte være hos gode Venner

Skinnerup kirke. Her blev Nikoline gift, inden kirken fik tårn (1932). Her blev hun også fremvist efter hjemmedåben, men hun blev konfirmeret i Thisted kirke.

om Natten, men det var nogle herlige Aftener. Der blev altid læst højt for os, og der blev sunget mange Sange, og så fik vi altid Kaffe til dejlig Kringle. Det var i forskellige Hjem, vi var – det gik på Omgang – og det var så hyggeligt.

Vi kom kun den ene Vinter, men vi var så fem Piger, som selv kom i Tanker om, at vi vilde prøve at lave en Bazar i Skolen. Først gik vi hen til Mor og snakkede med hende om det. Hun syntes, det var en god Tanke, og hun skulde nok hjælpe, det hun kunde. Vi tog hver især lidt af vore Sparepenge, lidt Materiale skulde vi have købt, men det meste fandt vi frem i Skufferne, og så strikkede, hækede og syede vi i Frikvarteret, og når vi ellers havde en ledig Stund, men mest sad vi i mit Hjem og lavede de Småting, det måtte jo ikke blive for dyrt. Mor fandt gerne lidt godt til os, Kaffe eller andet.

Da vi syntes, vi havde Ting nok, skulde vi så have Bazar. Vi fik lov af Læreren at låne Skolen en Søndag. Der var nemlig et langt Bord, som vi så fik lagt en hvid Dug på. Vi fik alle vore Sager lagt fint frem, og vi havde pyntet pænt med Blomster. Vi, som stod for det og skulde sælge, havde hver en rød og hvid Sløjfe på Brystet. Vi skulde også have noget, der kunde trækkes Lod om, og vi købte en lille Harmonika, jeg tror, den kostede 50 øre. Hvert Nummer kostede 2 Øre, og ligeledes kostede det 2 Øre et komme ind, men der kom mange, og vi fik det hele solgt. Vi var vel nok glade og stolte, da vi gik til Thisted til Pastor Husum med 12 kr. Han blev ikke mindre glad og roste os.

Der var en Gårdmandsdatter, som havde en stor Flaske Fløde med til Præstens. Hun sagde: »Her er en Flaske »Flødde« fra Mor.« Sådan hed Fløde på Landet, men jeg syntes, det

lød så mærkeligt, for sådan var vi ikke vant til at sige i mit Hjem.«

Gæs og får

Kært barn har mange navne. Nikoline omtaler i det følgende blodsuppe som »viller«. Ole Højrup skriver i »Landbokvinden«, at den almindelige betegnelse i Thy og på Mors var »vilbor«, og her i Historisk Årbog brugte Niels Sodborg i 1940 stavemåden »vilbro«. Begge udtaler findes som lydskrift i Feilbergs »Ordbog over jyske Almuesmål« under opslagsordet »vildbrad«. Gåseblod blev regnet for at være det lækreste af alt blod, men også andre »blodtyper« blev brugt til blodsuppe. Blodet blev tilsat sukker, men også eddike, så den kunne holde sig frisk i lang tid. Om slagtingen skriver Nikoline:

»Vi havde altid to Gæs om Sommeren, som blev slagtet først i November, ikke for at vi kunde få Mortensgås, for det fik vi aldrig, det var der vist ingen, der fik dengang, især ikke på Landet. Brystet blev røget, Resten blev saltet, og det så spist råt med Soves og Kartoffler til, det smagte dejligt. Vi fik Kråsesuppe, men det var en egen Slags, en Blodsuppe af Blodet fra Gåsen. Vi var alle meget glade ved den Suppe, som kaldtes Viller. Mor forstod også at lave den, så den smagte dejligt.

Mor kunde tage sådan en stor Gås under den ene Arm og selv slagte den, det gik hurtigt og let. Det var svært, hun kunde, for hun var så tynd og havde ikke mange Kræfter, men hun havde tjent som Bryggerspige på en stor Gård, og der skulde hun selv slagte Får, Kalve og alt Slags Fjerkræ. Hun sagde også, at i Begyndelsen græd hun mange Gange, men hun skulde jo, og det kom da også til at gå efterhånden.

Vi havde to Får hver Sommer, også dem slagtede Mor selv. Fårelår og Rullepølse blev røget i vores åbne Skorsten, vi havde nemlig

intet Komfur, kun et åbent Ildsted, så der var mange naboer, som fik røget i vores Skorsten. Af Fårene fik vi jo også en Masse dejlig Uld, som vi fik travlt med at forarbejde. Først skulde det kartes, og vi havde gerne een eller to gamle Koner eller Piger til at hjælpe. Vi Børn syntes, det var så festlig, de havde altid så meget et fortælle om Spøgelser og Gengangere, så vi Børn turde næsten ikke have Benene under Bordet, men vi syntes, det var så spændende. Så skulde Mor have spundet Garn til Strømper og til Tøj til os alle.

Der var en gammel Vævekone, som vævede for os, og jeg var så tit med Mor henne og tale om, hvordan vores nye Kjoler skulde være, hvad Farve de skulde have. Mor farvede selv alt Garnet. Når det så blev vævet, kom det til Thisted og blev lavet fint i Stand, presset m.m., så det var kønt, når vi fik det hjem. Det blev syet hjemme, der kom Sypiger og Skræddere, og det var morsomt, når vi skulde have syet nyt Tøj. Et stort Pressejern skulde mange Gange lægges ind i Ilden i Kakkelovnen og varmes.«

Juletiden

Når folk husker tilbage på barndommen, er det svært at komme uden om julen. Det er også tilfældet med Nikoline:

»Vi havde også en Gris, som blev slagtet ved Juletid. Det var en stor Dag, når det foregik, syntes vi Børn. Mor skulde op kl. 4 for at få Vandet til at koge, til Slagteren kom Kl. 5. Vi vågnede gerne ved, at Grisen begyndte at skribe. Når vi kom op, var Grisen som Regel færdig, den var hængt op og skulle så hænges til Dagen efter for at blive kold. Så først skulde vi til at arbejde med Grisemaden, og så fik vi alle travlt. Vi lavede mange Medisterpølser, og alt Kødet dertil måtte vi Børn hakke med en Hakkekniv, det tog jo lang Tid. Og så skulde de stoppes med et Pølsehorn,

det gik ikke så let som nu, hvor man har Maskiner til alt. Vi fik også dejlig Blodpølse med Sirup til, og der blev lavet Finker og Leverpostej.

Mor havde altid små Pakker Grisemad lagt til Side til fattige Folk, som ikke selv havde noget at slagte. Jeg måtte bære Pakkerne ud, og det vilde jeg gerne, jeg så jo, hvor glade og taknemmelige Folk var. Der var en gammel Kone, som jeg husker så tydeligt, hun sagde altid: *Hils din gode Mor og sig hende Tusind Snese Tak*. Sådan lød hendes Tak altid, og jeg syntes, det var for meget.

Så var det nær Jul, og der skulde bages. Aftenen før blev der lagt Dej til Rugbrød og Sigtebrød, og så skulde vi også have stillet et Bål an inde i Ovn og lave Bålet i Stand af Brænde og Tørv, og det skulde sættes på en egen Måde. Vi måtte op kl. 4 om Morgenen og begynde bagningen. Dengang blev der bagt meget, det skulde vare længe, selvom det undertiden kunde blive lidt tørt og muggent, men det gjorde ingenting dengang.

Jeg skulde passe ovnen med Fyring. Når Bålet var brændt ud, skulde der fyres med Lyng, og Ovn skulde varmes mange Gange. Først blev den sort over det hele, så blev den hvid, og så var den varm nok til, at Brødet kunde sættes ind, og Døren blev klemt til med Ler hver Gang, det var jo Trædør. Senere fik vi en Jerndør, som vi kunde lukke op og i. Det var herligt, syntes vi, så kunde vi bage Julekage, Småkager, Pebernødder m.m. Mange Gange havde vi flere Stykker Dej fra Naboerne, som vi bagte, fordi de ikke selv havde Ovn. Endelig blev vi færdige, men det var en anstrengende Dag.

Så skulde der gøres Julerent, skures, skrubes og pudses alle Vegne, og der blev så fint, syntes vi da, selvom Bohavet var simpelt, det tænkte vi aldrig på, vi glædede os sådan til Jul. Ja, jeg mindes endnu, hvor herligt det var at være Barn i Julen.

En Tid før Jul kom Far hjem, og så hjalp han altid til ved et og andet. Han gik til Thisted og gjorde Juleindkøb, og det var altid Juleaftens Dag om Eftermiddagen. Jeg fik gerne Lov til at følge med. Far kørte med en Trillebør, som der var lavet en lille Kasse ovenpå, hvor han kunde have de forskellige Ting. Når vi var færdige med Indkøbene, fik vi vore Sager sat ind et Sted, og så gik vi i Kirke i den smukke Thisted Kirke, hvor det strålede af Lys alle Vegne, hvor vi sang de dejlige Julesalmer, og Præsten talte så pænt. Ja, det var herlige Stunder, som jeg aldrig glemmer.

Så skulde vi jo af sted med Trillebøren den halve Mil til Skinnerup, men vi syntes, det var en dejlig Tur. Jeg syntes næsten altid, Stjernerne tindrede særlig smukt og tit var Månen der også. Jeg husker ikke, vi var ude i dårligt Vejr, måske lidt fin Sne af og til. Når vi så kom hjem, havde Mor Julemaden færdig og havde pyntet Bordet så pænt. Maden, Mor lavede, var altid så god. Den Aften fik vi hver et Glas Mjød. Det syntes vi Børn var så festligt, da det kun var den ene Gang om Året. Vi sang så en Del Julesalmer og havde det meget hyggeligt, men Juletræ havde vi ikke, og Julegaver fik vi heller ikke, men det tænkte vi aldrig på eller savnede. Det skete somme Tider, at Far og jeg købte en Ting til Mor, når der var noget, hun særlig manglede.

Juletræ var der næste ingen, der havde, ikke engang i Skolen, men så havde vi engang i Julen et stort Juletræ i Forsamlingshuset.³ Der var vi alle med, men det var også det eneste Juletræ, der var. Jeg tror næsten, det var mere højtideligt end nu om Stunder, hvor Børnene kommer til de mange Julefester med Juletræ. Jeg lavede en Masse Pynt til Juletræet: Poser, Kræmmerhuse, Roser, Jakobsstiger m.m. Dengang kunde man jo ikke sådan købe Pynt til Juletræet som nu.

Jeg skulde tit gå Ærinder for min Lærer, somme Tider ud til Præsten i Thisted med et

Brev, og den første Gang syntes jeg, det var mærkeligt, at der stod på Konvolutten: »*Deres velærværdige Hr. ---*.« Sådan blev de jo tituleret dengang. Flere Gange måtte jeg også hen til en Lærer i Nabosognet med en Bogpakke eller et Brev, og jeg kendte sjældent Vejen, men så tog Læreren en Blyant og tegnede Vejen, og når jeg skulde Vest på, Øst på osv. Dengang sagde vi aldrig højre eller venstre. Jeg fandt det jo altid, men jeg var noget betænkelig, når jeg kom til Huset og ind i Gangen, for der var gerne flere Døre. Hvilken skulde jeg nu gå ind ad? Men det var blevet fortalt mig, at jeg skulde se efter Skorstenen og gå den Vej, hvor den var, og det var altid rigtig.«

Konfirmationstiden

Nikoline startede med at gå til præst hos Ludvig Birkedal Husum, der var kapellan i Thisted og sognepræst i Skinnerup fra 1880 og indtil sin død i 1886. Han huskes blandt andet

for at have forestået digteren J. P. Jacobsens begravelse. Om sin konfirmationstid skriver Nikoline:

»Så kom den Tid, hvor jeg skulde gå til Præst. Vi gik dengang et helt År. Det var en dejlig Forårsdag, vi begyndte. Vi var ca. tyve Børn, og jeg husker så tydeligt den Dag. Vi kom ind i en hyggelig Stue, ikke sådan med Bænke, men vi sad på forskellige pæne Stole, og så kom min kære Pastor Husum. Vi sang nogle dejlige Salmer eller Sange. Han havde skaffet os hver en dejlig Sangbog, Konfirmationsangbogen hed den. Jeg har den endnu, men den er næsten oplidt, så meget er den blevet brugt. Den sang vi næsten altid i, både hjemme og senere, når vi unge var samlede. Hvor er den også god.

Pastor Husum gik så rundt i Stuen og talte med os mange gode Ord, som jeg altid mindes med Glæde. For næste Gang, vi kom, var han syg, han havde fået Lungebetændelse og døde kort efter. Det var en stor Sorg. Jeg

I 1943 nedbrændte møllen i Nørre Snede.

Nørre Snede Mølle 1944. Nikoline står til højre, derefter den yngste datter og et barnebarn.

græd, og så tænkte jeg også på min lille Veninde, som havde mistet sin Far, og på hendes Mor og Søskende, jeg var så glad ved dem alle.

Så kom vi til at gå til Præst hos Provst Rhode, det var jeg aldrig glad ved. Endelig fik vi så en ny Præst i Skinnerup,⁴ han var god nok, men meget mærkelig. Han fortalte gerne om Måne, Stjerner og Planeter. Det blev også sagt, at han vilde have været Lærer i Stedet for Præst, men alligevel var han en meget god Mand. Om Vinteren var det langt at gå den halve Mil, tit i megen Sne, Regn og Søle. Vi var seks Piger fra Skinnerup, som fulgtes ad, og vi måtte have Træsko på til Thisted.

Jeg husker så tydeligt, når vi kom trampende ind i Nørregade på de toppede Brosten. Vi var alle kede af det, men vi havde hver især Bekendte, hvor vi tog ind og fik Sko på og satte Træskoene, til vi kom igen.

Så kom Konfirmationsdagen.⁵ Mine Forældre og jeg gik hele Vejen, men det syntes vi ikke var så sært, det var der andre, der også gjorde. Det var meget højtideligt i Kirken. Vi skulde høres lidt i vores Lektie og fremsige et Salmevers hver især. Jeg måtte fremsige Salmeverset: »Vi tror, vi alle tror på Gud«, og så måtte vi svare på Spørgsmålet og give Præsten Hånden derpå. Jeg kan godt huske, at jeg græd, for jeg tænkte: Hvordan kunde jeg dog holde det Løfte.

Vi gik så hjem igen. Mor havde lavet en god Middagsmad, som vi let kunde varme. Gæster havde vi ingen af. Ja, lærer Nedergaard og hans Kone var omme at drikke Kaffe om Eftermiddagen, men ellers var der ingen. Mærkelig nok havde jeg dog fået en Del Smågaver og endda et meget fint Håndklæde. Så havde jeg mine Veninder en Dag til Kaffe.«

Sådan slutter Nikoline Vestergaards erindringer fra Skinnerup.

Møllen genopbygget i USA

Nikoline og Kristen Vestergaard drev møllen i Nørre Snede fra 1913 til 1947. I 1919 blev der indlagt to dieselmotorer. Som nævnt havde Kristen også opsyn med elværket, der var blevet oprettet i 1906. Da sønnen Arne blev voksen, arbejdede han i virksomheden, der havde korn- og foderstofhandel. Arne Vestergaard var desuden radioforhandler.

Møllen brændte en nat i 1943. »Den nedbrændte mølle var Nr. Snedes vartegn. Det var en meget smuk vindmølle, der kunne ses i vid omkreds,« skrev avisen efter branden. Møllen og elværkets ladestation blev lagt i aske, men beboelsen og selve elværket blev dog reddet.

Den genopførte mølle i Nørre Snede, inden den blev solgt til USA.

Det var også tilfældet med en mængde radioapparater, som var i en tilbygning til møllen. Efter branden blev møllen genopbygget. Den blev solgt i 1947, og Nikoline og Kristen Vestergaard flyttede til Lyngbygade i Silkeborg.

I 1975 fik nogle dansk-amerikanere øje på møllen, og de besluttede at købe den og

genopføre den i Elk Horne i staten Iowa. Her var der i perioden 1910-20 blevet oprettet et dansk immigrantmuseum. Flytningen skete året efter, og den kom til at koste 100.000 dollars.⁶ Til gengæld er møllen blevet en stor turistattraktion.

Redaktørens noter

- 1 Oplyst i 2008 til redaktøren af Karl L. Larsson, Risskov.
- 2 Der kan læses mere om centralen i bogen »Skinnerup i 1900-tallet« s. 71-72. (Svend Sørensen, 1903).
- 3 Skinnerup forsamlingshus blev først bygget i 1923. Men i 1882 blev der opført et forsamlingshus i Nors Havreland, ikke langt fra Torshøj ved sognegrænsen til Skinnerup. Indvielsestalen blev holdt af Skinnerups

- sognepræst pastor Husum, som Nikoline Vestergaard omtaler. Det er nok dette forsamlingshus, hun hentyder til. Se i øvrigt »Thy i Bevægelse« s. 96-97.
- 4 Vilhelm Deichmann Kjersgaard, præst 1886-90.
- 5 Nikoline blev konfirmeret 17/4 1887.
- 6 Jyllands Posten 14/2 1978.